

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

Estudi del barri del Grau

Juliol 2020

Secció de Planificació i Innovació

Servici de Benestar Social i Integració

Ajuntament de València

Estudi realitzat amb la col·laboració de Núria Escrivà, alumna del Grau de Sociologia de la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de València

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Entorn geogràfic del barri del Grau.....	6
3. Aproximació als seus antecedents històrics	10
3.1. Orígens del barri del Grau.....	10
3.2 Desenvolupament del barri.....	10
4. Patrimoni històric del Grau	14
5. El Grau en l'actualitat	17
6. Dades sobre la població i el barri.....	18
7. Renda i vulnerabilitat	37
8. Recursos	43
8.1. Recursos Socials.....	43
8.2. Recursos educatius	47
8.3. Recursos sanitaris.....	48
8.4. Recursos de transport	50

8.5. Recursos d'Igualtat i contra la violència de gènere	50
9. Centre municipal de servicis socials	52
Entrevista al Centre Municipal de Servicis Socials Natzaret	63
10. Altres aportacions.....	67
A) Entrevista al CMAPM.....	67
B) Entrevista al Centre Municipal de Joventut Grau-Port	69
C) Entrevista a la Associació de Veïns de El Grau	72
D) Referències del barri en la premsa	78
11. Conclusions	80
12. Bibliografia.....	83

1. Introducció

Este estudi aborda l'anàlisi de la realitat social del barri del Grau a València. La intenció d'este document és atorgar un corpus de dades de diferent índole que permeta conèixer les característiques del barri, al mateix temps que s'indaga en les seues necessitats particulars.

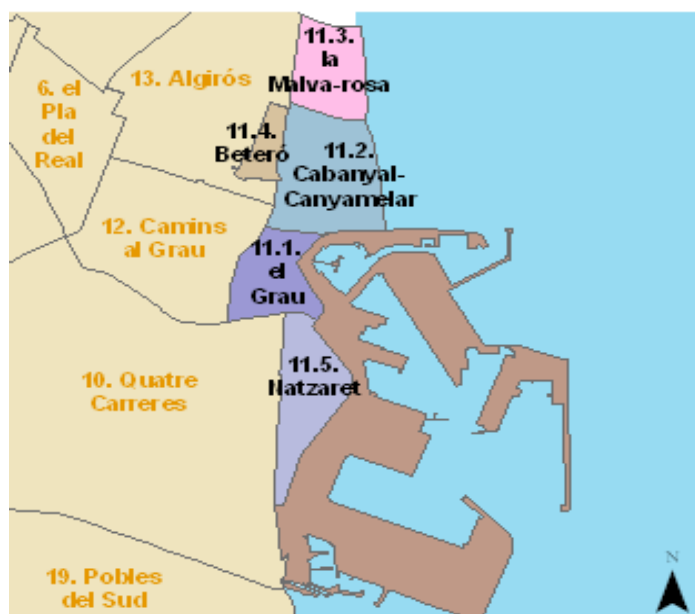
En primer lloc es realitza una introducció a l'entorn geogràfic, al seu context històric i a la seua actualitat, acompanyat posteriorment per la presentació de dades quantitatives de tipus demogràfic i socioeconòmic. A continuació es relacionen els recursos socials més importants del barri i seguidament es passa a oferir dades sobre el Centre Municipal de Servicis Socials (CMSS) de referència, acompanyats per una entrevista qualitativa a la persona que exercix la direcció del centre. Finalment, s'adjunten altres aportacions relacionades amb el coneixement directe i l'opinió de diferents agents socials del barri, així com un repàs de les principals notícies en premsa. Amb tot, l'estudi es tanca amb unes conclusions que sintetitzen els principals resultats i aporten reflexions sobre el barri en el seu conjunt.

57,5 habitants per hectàrea. El districte de Poblat Marítims està compost per Malva-rosa, Beteró, Cabanyal-Canyameral, Natzaret i El Grau, barris amb algunes diferències quant a extensió i població, com veurem a continuació.

Dins del districte, el barri més extens és Cabanyal-Canyameral amb 134,9 hectàrees i el que menys extensió territorial té és Beteró amb 25,5 hectàrees. La Malva-rosa, amb 72,9 hectàrees, és el tercer barri amb més territori del districte, seguit, amb molt poca diferència, del Grau, amb 71,6 hectàrees.

D'altra banda, la densitat de població del districte per barris oscil·la entre els 314,2 hab/hect de Beteró, els 177,4 hab/hect de la Malva-rosa, els 144,5 hab/hect del Cabanyal-Canyameral, els 131,4 hab/hect del Grau i els 65,3 hab/hect de Natzaret.

Pla 2: Districte Poblats Marítims per barris

Font: Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València.

Els límits geogràfics que tracen el contorn del barri van des del carrer de Francisco Cubells pel nord fins a l'antic llit del riu Túria pel sud, i limiten amb el barri de Natxaret. El carrer de la Serradora i el carrer d'Eivissa marquen el límit per l'oest i les instal·lacions del port marítim i la mar Mediterrània ho fan per l'est. A més, el barri el travessa l'avinguda del Port. Esta via de comunicació dividix al barri en dues zones al nord i al sud.

3. Aproximació als seus antecedents històrics

3.1. Orígens del barri del Grau

La zona que actualment ocupa el barri del Grau sempre va estar relacionada amb l'horta i la mar a causa de la seua posició estratègica entre ambdues. Malgrat no gaudir de referències concretes, podem assenyalar que, de la mateixa manera que molts dels espais perifèrics de la incipient ciutat, la seua presència es va veure conformada a través d'un paisatge agrícola d'alqueries disseminades així com de la constant presència de la mar. Coneixem que la localització del barri estava unida a la ciutat pel conegut com *Camí vell* d'època àrab (Serra Desfilis, 2017), al qual tornarem posteriorment en referir-nos a les seues vies d'accés i comunicació.

Per part seua, les primeres referències a l'entorn es remunten a la reconquesta de la ciutat de València en 1238. Jaume I concedix alqueries i privilegis als nous pobladors i el 27 de maig de 1249 es funda "Vilae Novae Maris Valentiae" (Vila Nova de la Mar de València) (Sanchis Pallarés, 2005; Cisneros, 2017).

Al llarg dels anys, Villanueva es va anar fortificant i van començar les primeres infraestructures portuàries amb l'objectiu de millorar tant la dimensió comercial com pesquera de la zona. Al seu torn, l'assentament es dimensiona a través d'una referència espacial com suposa l'església de Santa Maria de la Mar que dota a la població de temple propi.

3.2 Desenvolupament del barri

L'esdevenir de Vila Nova de la Mar corre de la mà del de la ciutat de València, malgrat tractar-se d'un enclavament diferenciat. La veritat és que, segons Sanchis Pallarés (2005), durant segles suposa el contacte de la gran ciutat amb el port comercial i pesquer. Esta relació li permet tindre una certa entitat i, este fet, unit a la seua exclusivitat i distanciament físic i simbòlic amb València, va configurant una identitat pròpia i diferenciada. Durant gran part de la seua història, l'assentament es va veure nombroses vegades atacat per la pirateria. A més, són diverses les revoltes morisques després dels successius decrets d'expulsió dels reis cristians (Sanchis i Algarra, 2017).

Al llarg del temps, es van consolidant les lleis gremials que configuren l'estatus del gremi de pescadors, mentre que, de manera periòdica, se succeïxen crisis econòmiques, desastres naturals o epidèmies que, a vegades, coincidixen amb enfrontaments i revoltes entre dinasties successòries dins del regne, com per exemple la Guerra de la Unió en el segle XIV (Sanchis Pallarés, 2005).

Després d'un salt de diversos segles, que pot considerar-se paral·lel a l'evolució de la ciutat de València, i endinsant-nos definitivament en la seua història moderna, la penúltima dècada del segle XVIII es tanca amb el projecte d'adequació del Camí Nou, que unia el poblat amb València i discorria paral·lel a l'esmentat anteriorment Camí Vell d'època àrab. Concretament, és en 1788 quan es planteja la seua adequació i la seua transformació en la que, actualment, es coneix com a avinguda del Port (Sanchis i Algarra, 2017). El poblat quedaria unit a València a través d'esta

obra en 1802, sense restar consideració al Camí Vell i a la tercera via d'accés, una mica més allunyada i coneguda com a Camí Fondo del Grau.

Durant un llarg període de temps, el port de València s'anirà consolidant com un centre exportador d'aliments, matèries primeres i mercadeig de béns. A poc a poc, anirà evolucionant cap a un port comercial i industrial que, a partir de la intervenció pública i privada, retornarà una imatge pròpia de principis de la modernitat.

La primera dècada del segle XIX s'obri amb la Guerra d'Independència (1808), provocada per la invasió napoleònica. En 1812 és conquistada per les tropes al comandament del general francès Louis Gabriel Suchet, però després de la resistència dels seus habitants, és alliberada al poc temps (Sanchis Pallarés, 2005).

En 1826 aconseguix la seua independència municipal i en el lapse de temps que dura fins a 1897 com a municipi independent es construeix el ferrocarril València-Grau inaugurat el 21 de març de 1852, cosa que contribuïx al desenvolupament econòmic i social del barri.

Com s'ha assenyalat, en 1897 es torna a integrar a València, de la mateixa forma que altres espais perifèrics i pobles limítrofs a la ciutat, com per exemple el Cabanyal-Canyameral (Sanchis Pallarés, 2005). Esta tendència a l'agregació correspon amb un intent de sistematització administrativa de la ciutat unida a successius moments d>alertes sanitàries i incendis en diferents zones, que es produïxen per la falta d'adaptació de la barraca tradicional, l'absència de clavegueram o la necessitat de formular vies d'accés a la ciutat (Sanchis Pallarés, 2005).

Imatge 1: Port de València

Font: *La València desapareguda*. Arxiu Á. Martínez (2015)

Entrat el segle XX, concretament en 1909, i havent-se convertit el port de València en un centre comercial i logístic de primer ordre, la Junta d'Obres del Port va disposar del seu propi pavelló en l'Exposició Regional d'eixe mateix any, i hi presentà la maqueta del que es convertiria en el port de València (García Ortells, 2017). Així, al llarg de les dues primeres dècades del segle XX es construïren els magatzems i les diferents estructures capaces de convertir al port de València en un espai competitiu.

Durant la guerra civil espanyola, el port de València és bombardejat sistemàticament a causa de l'intent franquista de desactivar l'accés al combustible de les instal·lacions

de CAMPSA (Santamarina, 2007). Posteriorment, durant els durs anys de la postguerra, el barri es va reconfigurant, gràcies a l'aportació de l'èxode rural cap a les grans ciutats, l'assentament de mà d'obra portuària i la construcció d'habitatges de reallotjament després de les riuades de 1949 i 1957.

A partir de la dècada dels huitanta del segle passat se succeïxen els processos de reconversió de les àrees portuàries. La deslocalització productiva, els canvis profunds en sectors clau de l'àmbit portuari i la configuració dels fronts marítims de les ciutats cap a la seua turistificació i terciarització al costat de la paral·lela degradació d'altres espais propis del barri, ens van aproximant cap a la seua imatge actual.

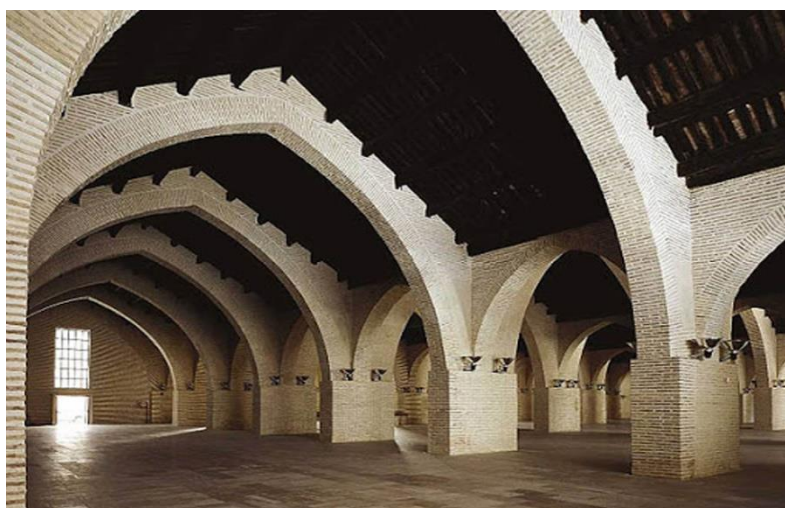
4. Patrimoni històric del Grau

En el barri del Grau existixen llocs i espais que servixen com a referència espacial i simbòlica, a causa de la seua concepció original, al seu ús durant dècades o a la seua ubicació. Basant-nos en el Catàleg estructural de béns i espais protegits de l'Ajuntament de València, podem assenyalar-ne alguns dels més rellevants.

El primer d'ells és l'església de Santa Maria de la Mar. El seu origen es remunta al moment en el qual el barri rep nom per part de Jaume I com Vilanova Maris Valentiae en 1249, i es construïx el temple. La seua primera advocació correspon a l'Assumpció de la nostra Senyora però unes dècades després se l'anomena ja església de Santa Maria de la Mar de la Ciutat de València. Es tractava d'un temple de nau única de 25 metres de llarg per 18 metres d'ample i que disposava d'una espadanya plana situada als peus de l'església. Dins del mateix sobreïx la capella decorada amb profusió per Juan Bautista Vayuco en 1702 (Serra Desfilis, 2007).

Un altre espai important són les antigues drassanes, hui dia convertides en museu i espai públic, construïdes durant el segle XIV. La seua funció primigènia era la de la construcció de vaixells i embarcacions. D'estil gòtic valencià, l'edifici conté cinc naus amb una superfície total de tres mil cinc-cents metres quadrats. El porxo de la façana principal va ser construït per Francesc Tona en el segle XV, en el qual encara es poden veure els canalons i l'escut de la ciutat. En les obres van participar mestres picapedrers que també van participar en les obres de la Catedral de València, com per exemple el mestre Pere Compte (Sanchis Pallarés, 2005; Serra Desfilis, 2007).

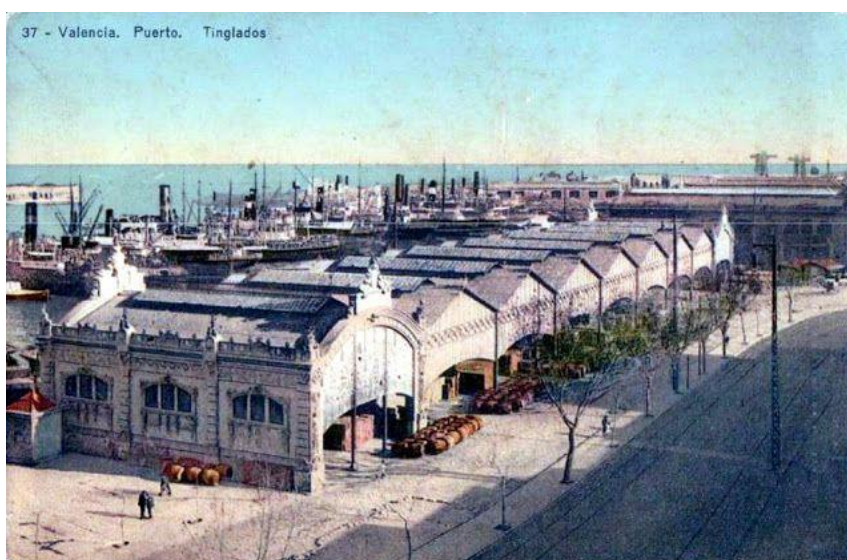
Imatge 2: Drassanes

Font: *La València desapareguda*. Arxiu Á. Martínez (2015)

En tercer lloc, els magatzems de la zona del port, construïts en 1914, obra dels enginyers José María Fuster i Fausto Elío Vidarte. Van ser una iniciativa del Ministeri de Foment dins del Pla general d'eixample i millora del Port de València. Dels sis magatzems se'n conserven tres en l'actualitat. El seu estil és propi del modernisme valencià. Els magatzems van ser bombardejats durant la Guerra Civil i posteriorment reconstruïts. Després de perdre la seua utilitat fa unes dècades, van ser declarats Bé d'Interés Cultural (BIC) i després de la seua restauració fa uns anys, han passat a albergar activitats culturals i d'oci a l'empara de la Generalitat Valenciana (Serra Desfilis, 2007).

Imatge 3: Magatzems

Font: Postals antigues de València. L. Roisin. 1927

A més, existixen altres edificis singulars que val la pena assenyalar. D'una banda, l'edifici de la Duana, dissenyat per Enrique Viedma Vidal i construït entre 1926 i 1933. D'estil neoclàssic i de format rectangular, va ser reconstruït després de la

Guerra Civil i actualment continua sent utilitzat per a labors administratives. D'altra banda, l'Edifici del Relloige o Estació Marítima, dissenyat per Federico Gómez de Membrillera i inaugurat en 1916, és de clara inspiració francesa, i és una còpia a menor escala de l'estació de ferrocarril de Lió. De corrent modernista va ser el referent més singular de l'estació de tren que acabava en el Grau de València (Aguilar Civera, 2007).

Finalment, hem d'assenyalar altres construccions o béns que apareixen catalogades per l'Ajuntament de València. El refugi antiaeri del Grau, situat en el que actualment és l'IES El Grau, construït durant la Guerra Civil a causa dels continus bombardejos sobre la zona. L'edifici de la Central Tèrmica, situada al carrer de l'Exèrcit Espanyol, 2, és una de les centrals de reserva, de les tres que es van fer a principis de segle, per al subministrament d'electricitat de la ciutat de València (Serra Desfilis, 2007). De la mateixa manera, hem de citar les diferents ximeneres recuperades i catalogades, el Cementeri del Grau, construït a causa de la llunyania del Cementeri de València i, finalment, l'estació de ferrocarril del Grau, que és l'estació de ferrocarril més antiga que segueix en peus en tot l'Estat espanyol i la tercera a entrar en servici a Espanya, com a part de la línia València – Grau (Aguilar Civera, 2007).

5. El Grau en l'actualitat

Les últimes dècades ens han anat acostant a la imatge actual del barri, principalment a través de dos aspectes, tots dos relacionats amb processos de reconversió. D'una banda, la reconversió productiva de finals del segle XX i, per una altra, la reconversió d'espais i usos bolcats a la idea de smart cities i a la idea de distinció i de ciutat-marca pròpia de principis del segle XXI.

La reconversió productiva de finals del segle XX va ser fruit de la deslocalització productiva, de l'externalització de servicis i de les transformacions de l'economia global. Els ports de les grans ciutats, com a espais d'entrada de mercaderies i persones, van adaptant-se a les noves circumstàncies com a espais de treball i de recepció de béns, persones i servicis. Això suposa que grans espais propis de la indústria portuària queden obsolets o bé es reconfiguren cap a nous usos.

Començat el segle XXI, i sota la idea de ciutat dirigida a la projecció internacional i turística del front marítim, on els grans projectes del govern valencià se succeïxen, el port de València albergarà els grans esdeveniments de la Copa Amèrica i la Fórmula 1. El debat en l'actualitat està a comprendre si eixos esdeveniments i la paral·lela reconfiguració de l'espai i de les activitats que va suposar, han contribuït a dinamitzar el barri en el seu conjunt. En altres paraules, en els últims anys es qüestiona la capacitat dels grans esdeveniments i de les inversions bolcades a macroprojectes a l'hora de dinamitzar i revitalitzar el barri.

Amb tot, la rehabilitació de part de les naus industrials que se situen al sud del barri i concretament l'obertura de l'espai de Las Naves, “una entitat pública que depèn de l'Ajuntament de València i que promou la innovació urbana amb una clara aposta per les persones, posant-les en el centre de l'acció innovadora”.

També suposa un debat obert sobre la idea de “ciutat”, de “proximitat”, de “innovació” o de “participació” tenint en compte les necessitats reals del veïnat.

Finalment, el barri se situa pròxim al PAI que afecta el Camí Fondo del Grau i el veïnat tem que la rehabilitació i l'execució urbanística d'este espai confrontant

contribuïsquen a l'aïllament del barri si no s'escomet amb les garanties de comunicació i interconnectivitat urbana suficients.

6. Dades sobre la població i el barri

A continuació, passarem a descriure i analitzar les dades sociodemogràfiques del barri del Grau comparant-les amb les dades de la ciutat de València, i en alguns casos, amb els del districte de Poblats Marítims al qual pertany.

Taula 1: Evolució de la població

	El Grau		Ciutat de València	
	Habitants	Variació %	Habitants	Variació %
1991	8.046		752.909	
1996	8.041	-0,1%	746.683	-0,8%
2000	8.563	6,5%	750.476	0,5%
2005	9.460	10,5%	797.291	6,2%
2010	9.761	3,2%	810.444	1,6%
2015	9.509	-2,6%	787.266	-2,9%
2016	9.502	-0,1%	791.632	0,5%

2017	9.336	-1,7%	792.086	0,1%
2018	9.486	1,6%	798.538	0,8%
2019	9.408	-0,8%	795.736	-0,4%
Variació 91/19	16,9%		5,4%	

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

Com s'observa en esta taula, el barri del Grau ha experimentat una tendència positiva de població des de 1991 fins al 2019. El barri del Grau des de 1991 ha augmentat 1.362 habitants en xifres absolutes; en canvi, la ciutat de València ho ha fet en 42.827 habitants. Per al Grau l'augment és d'un 16,9% mentre que per a la ciutat de València és d'un 5,4%.

Al Grau, el gran augment de la població es produïx entre 1991 i 2010. Durant estos anys, el barri veu augmentada la seua població en un 21,31 %, mentre que la ciutat de València augmenta un 7,62%.

A partir de 2015 fins a l'actualitat, el barri ha anat perdent població tots els anys excepte en 2018. Estes variacions són molt lleus, independentment que siguen en positiu o en negatiu; de fet, la pèrdua de població en el període suma tan sols 101

¹ Increment entre el període 1991-2010. Les xifres que oferix la taula són variacions davant de la xifra de l'any immediatament anterior.

persones. L'evolució de la ciutat de València és semblant i en cap cas són augments o disminucions estadísticament significatius.

Taula 2: Població per sexe i edat 2019

	El Grau						València	
	Homes	%	Dones	%	Total	%	Total	%
0 – 15	758	16,7	714	14,6	1.472	15,6	114.976	14,4
16 – 64	3.141	69,1	3.219	66,1	6.360	67,6	514.946	64,7
65 i más	642	14,1	934	19,2	1.576	16,75	165.814	20,8
Total	4.541	100	4.867	100	9.408	100	795.736	100
% per sexe	48,26%		51,73%		100%			

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2018. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En la taula anterior queda reflectida quina és la distribució de la població segons grups d'edat i sexe en el barri del Grau i a la ciutat de València. La dada més ressenyable és que en l'últim rang d'edat (65 i més) la població del Grau és percentualment menys nombrosa (16,7 %) que la de la ciutat (20,8 %). Estes dades suposen que el Grau és un barri relativament més jove que el conjunt de la ciutat.

Respecte a la distribució de la població per sexe en el barri, la diferència és molt xicoteta si analitzem les xifres totals, 4.867 dones davant de 4.541 homes, la qual cosa representa un 51,73% de dones davant d'un 48,26% d'homes. Els homes presenten un menor percentatge en totes les franges d'edat, però sobretot es fa notar en la franja d'edat de 65 anys, en donar-se una tendència a la feminització de l'envelliment.

Taula 3: Població segons procedència 2019

	El Grau		València	
	Núm. Persones	%	Núm. Persones	%
València	5.371	57,1%	432.950	51,7%
Resta de l'Horta	153	1,7%	21.657	2,7%
Resta de la Comunitat Valenciana	452	4,8%	60.079	10,3%
Altres CCAA	1.425	15,1%	136.823	17,2%
Estranger	2.007	21,3%	144.226	18,12%
TOTAL	9.408	100%	795.736	100,0%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En esta taula veiem la procedència de la població tant del barri del Grau com de la ciutat de València. En comparar les dades s'observa que, en tots dos casos, poc més del 50% de la població procedix de la mateixa ciutat de València. Este percentatge és una mica superior en el barri del Grau, però no és una diferència percentualment significativa.

La població provinent d'altres comunitats autònomes representa el 15,1% en el barri del Grau, xifra lleugerament inferior a la de la ciutat de València (17,2%). Esta proporció de població provinent d'altres comunitats autònomes té una de les seues causes en la migració interior de la dècada dels seixanta i setanta del segle passat, en produir-se una atracció de població de zones rurals cap a zones més industrialitzades.

On sí que trobem una diferència significativa és en la categoria “Resta de la Comunitat Valenciana”. En el barri el percentatge és 5,5 punts inferior al del conjunt de la ciutat. Tot això ens fa pensar que este barri, cosa també ocorre en el conjunt de Poblatos Marítims, presenta un major arrelament de la seua població amb el territori, almenys en major mesura que en el conjunt de la ciutat.

Taula 4: Població nascuda en la resta de l'Estat per comunitats autònomes principals

	El Grau		València	
Castella-la Manxa	367	25,8%	45.283	33%
Andalusia	334	23,4%	23.906	17,4%

Aragó	127	8,9%	12.828	9,4%
Madrid (comunitat de)	93	6,5%	11.331	8,3%
Castella i Lleó	88	6,2%	10.091	7,4%
Catalunya	88	6,2%	8.466	6,2%
Resta	328	23%	24.918	18,2%
Total	1.425	100,0%	136.823	100,0%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2018. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En la taula 4 podem veure com les principals CCAA són les mateixes, i la diferència rau en els percentatges de representació de cadascuna d'elles. Les principals són Castella-la Manxa, Andalusia, Aragó, Madrid, Castella i Lleó i Catalunya. No obstant això, el Grau té menys representació de Castella-la Manxa que el conjunt de la ciutat però major d'Andalusia. Precisament, estes dues comunitats autònomes van ser les principals fonts de procedència en l'èxode rural cap a la ciutat de la segona part del segle XX. D'altra banda, també el barri té major proporció de “resta de comunitats”, el que porta a la major heterogeneïtat quant a població nascuda en la “resta de comunitats”.

Taula 5: Població estrangera segons sexe i nacionalitat 2019

	Grau						València	
	Homes	%	Dones	%	Total	%	Total	%
Unió Europa (25)	253	51,0	243	49,0	496	32,7	31.277	30,5
Resta d'Europa	50	39,4	77	60,6	127	8,4	7.050	6,9
Àfrica	124	66,3	63	33,7	187	12,3	11.914	11,6
Amèrica del Nord	6	42,9	8	57,1	14	0,9	1.834	1,8
Amèrica Central	27	37,5	45	62,5	72	4,7	6.399	6,2
Amèrica	133	39,0	208	61,0	341	22,5	26.664	26

del Sud								
Àsia, Oceania i altres	173	61,8	107	38,2	280	18,4	17.566	17,1
TOTAL	766	50,5	751	49,5	1.517	100	102.704	100

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En esta taula es pot veure la distribució de la població estrangera al Grau i a València segons el seu lloc de procedència. Com hem vist, la població d'origen estranger és de 1517 habitants en el barri i de 102.704 habitants a la ciutat.

Es pot observar com el percentatge de població provinent de l'estranger tant del barri del Grau com de la ciutat de València mostra dades bastant similars, i no hi ha grans diferències. En tots dos casos, els espais més representats són la Unió Europea i Amèrica del Sud (en menor mesura que a la ciutat). Amèrica Central és l'espai menys representat, amb un 0,9% al Grau i un 1,8% a València. Al Grau, la diferència per sexe entre procedències es deu a patrons culturals de migració. Les dones estan més representades en la “resta d'Europa”, “Amèrica Central” i “Amèrica del Sud”, mentre que són els homes els més representats a “Àfrica”, “Àsia, Oceania i altres”.

Taula 6: Nacionalitats estrangeres majoritàries 2009 i 2019.

El Grau			
2009		2019	
Nacionalitat	%	Nacionalitat	%
Romania	16,5	Romania	12,3%
Bolívia	9,0	Itàlia	7,7%
Colòmbia	9,0	Colòmbia	7,4%
Equador	8,6	Pakistan	6,9%
Bulgària	6,2	Xina	5,9%
Algèria	3,3	Veneçuela	4,6%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2008 i 2018. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En 2009, les quatre principals nacionalitats eren Romania, Bolívia, Colòmbia i l'Equador. En 2019, trobem que Romania continua sent la primera; no obstant això, li segueixen Itàlia, Colòmbia i el Pakistan. Val la pena assenyalar que Itàlia se situa en segon lloc en 2019 no sent una nacionalitat que es caracteritze per moviments migratoris cap a Espanya. En este cas, podem suposar per informacions d'altres barris limítrofs, que la població italiana resident correspon a un perfil socioeconòmic

diferenciat a la recerca d'oportunitats de negoci en el front marítim de València, sobretot en l'hostaleria, la restauració i el turisme.

Una altra dada interessant és la pèrdua de Bolívia en els primers llocs de nacionalitats presents en el barri. En esta comunitat s'ha produït un important nivell de tornada al seu país d'origen.

Taula 7: Comparació població estrangera 2009 i 2019.

		El Grau		València	
2019	Població total 2019	9.408	16,1%	795.736	12,9%
	Població estrangera 2019	1.517		102.704	
2009	Població total 2009	9624	17,4%	814.440	15,1%
	Població estrangera 2009	1.674		123.348	

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En els dos anys comparats podem apreciar una pèrdua de la població estrangera, lleu en tots dos casos, encara que relativament major en el cas de la ciutat de València.

Taula 8: Fulls padronals segons el nombre de persones

	El Grau		València	
	Fulls familiars	%	Fulls familiars	%
1 persona	1.210	31,7	108.590	32,9
2 persones	1.011	26,5	89.609	27,2
3 persones	731	19,2	62.164	18,8
4 persones	607	15,9	47.277	14,3
5 persones	144	3,8	13.715	4,2
6 persones	49	1,3	4.818	1,5

7 o més persones	60	1,6	3.687	1,1
Total	3.812	100	329.860	100

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2018. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

Respecte a la composició de les llars, veiem que no hi ha diferències significatives entre el barri i la ciutat de València. S'observa en tots dos casos una tendència a la reducció en la grandària de les llars, ja que els unipersonals i els constituïts per dues persones suposen quasi el 60% en el barri i a la ciutat. Quant a les llars unipersonals, podem assenyalar que quasi un terç del total ho són (representats en moltes ocasions per persones majors -dones- que viuen soles), però també per persones adultes, sobretot homes.

Taula 9: Nombre de fulls padronals i persones

	El Grau	% de la ciutat	València
Total fulls	3.815	1,2	330.228
Total persones	9.408	2,8	795.736
Fulls familiars	3.812	1,2	329.860
Persones en fulls familiars	9.365	2,8	790.505

Mitjana de persones en fulls familiars	2,5	0,0	2,4
Fulls col·lectives	3	0,0	368
Total persones en fulls col·lectius	43	0,0	5.231

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2018. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En el Padró Municipal d'Habitants de la ciutat de València, s'identifica el concepte de “fulls padronals” amb el de llars i habitatges col·lectius, ja que es recull la informació de les persones que estan empadronades en la mateixa llar. Per tant, cal dir que els fulls padronals poden ser tant familiars (llars) com a col·lectives (habitatges tutelats o residències en el seu major cas). Al Grau existixen un total de 3.815 fulls padronals, que corresponen a 9.408 persones, el 2,8% de la població de València. Així, la mitjana de persones en fulls familiars en el barri del Grau és de 2,5 persones, un 0,1 superior a la de la ciutat de València, la qual té una mitjana de 2,4 persones per fulla familiar. En qualsevol cas, esta dada no és estadísticament significativa.

Un altre aspecte a destacar és que en el barri del Grau hi ha només 3 fulls col·lectius de les 368 del conjunt de la ciutat, un percentatge molt reduït.

Taula 10: Principals dades demogràfiques

Total

	El Grau	Diferència	València
Taxa bruta de natalitat	5,8	2,2	8
Taxa bruta de mortalitat	8,3	0,4	8,7
Taxa bruta de fecunditat	24,1	11	35,1
Relació de masculinitat	93,3	-2,1	91,2
Edat mitjana	42,5	1,6	44,1
Índex d'envelliment	107,1	34,6	141,7
Índex de sobreenvelliment	14,5	0,8	15,3

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener /2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En la taula 10, veiem que hi ha una diferència important entre la taxa bruta de fecunditat del Grau (24,1) i la ciutat (35,1) i que és quasi 20 punts inferior la del barri. D'altra banda, l'índex d'envelliment està més de trenta punts per davall en el barri respecte al percentatge de la ciutat, la qual cosa situa al barri del Grau com un barri amb menys tendència a l'envelliment que el conjunt de la ciutat però també amb una menor relació de naixements, amb la qual cosa la menor tendència a l'envelliment queda relativitzada per la menor relació de naixements en frenar-se la taxa de reposició poblacional.

Això es relaciona amb la diferència en l'edat mitjana, amb una diferència de 1,6 anys. El Grau té una població més jove, per la qual cosa l'índex d'envelliment i de sobre envelliment, sobretot, es correlacionen positivament.

La resta d'índexs no assenyalen diferències significatives.

Taula 11: Població activa de 16 i més anys en habitatges principals segons sexe i activitat de l'establiment

	Total	Agricultura, ramaderia i pesca	Indústria	Construcció	Servicis
Homes	2.470	90	310	310	1.720
Dones	2.205	0	195	70	1.760
Total	4.670	90	490	380	3.480

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En la taula precedent veiem que el sector servicis és el majoritari, i segueix la mateixa línia que la resta de la ciutat a causa de la tendència a la terciarització de l'economia. Cal assenyalar que, en el barri, este sector no està feminitzat com ocorre en altres barris o en el conjunt de la ciutat. Tal vegada es deu al fet que part de l'activitat industrial, tradicionalment masculinizada, computa com a servicis en estar externalitzada i aparéixer com un “servici” que s'oferix a l'empresa/activitat matriu o principal. Això faria que les xifres d'homes augmentaren i per tant s'oferiria un percentatge d'homes i dones molt semblant.

D'altra banda, veiem que el sector de l'agricultura, ramaderia i pesca està absolutament masculinitzat, igual que construcció, tendència que compartix amb la “indústria”, encara que esta última, en menor proporció.

Taula 12: Habitatges segons any d'antiguitat

	El Grau		València	
1801-1900	3	0,1%	5.212	1,3%
1901-20	46	1,0%	6.743	1,6%
1921-40	66	1,4%	21.278	5,2%
1941-60	532	11,4%	50.832	12,4%

1961-70	1.293	27,8%	95.152	23,2%
1971-80	729	15,7%	100.043	24,4%
1981-90	549	11,8%	41.653	10,2%
1991-00	764	16,4%	44.570	10,9%
2001-10	658	14,2%	40.556	9,9%
>2010	9	0,2%	3.530	0,9%
Total	4.649	100,0%	409.569	100%

Font: Cadastre de béns immobles. Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2016

Els primers habitatges del Grau que queden en peus i que es registren en la taula són del segle XIX, i no és fins al segle XX que comença l'actual edificació contínua en el barri. En la dècada 1941-1960 es van construir una important quantitat d'edificis, igual que a la ciutat de València, coincidint amb la reconstrucció de postguerra, l'expansió de la ciutat cap a la perifèria, l'inici de l'èxode rural i els real·lotjaments de les riuades (1949 i 1957), sobretot la de 1957.

Però el gran augment d'habitatges en el barri va ser en la dècada 1961-1970. Durant esta dècada es van construir 1.293 habitatges, un terç aproximadament del total dels habitatges, coincidint amb la recuperació econòmica, el *desarrollismo* i el final de

l'esmentat èxode rural. En eixa mateixa dècada, la ciutat de València va viure un augment del 23,2%, per la qual cosa el barri de de el Grau va tindre, en proporció, un gran augment comparativament.

És en la següent dècada 1971-1980, on la ciutat de València en el seu conjunt experimenta el major creixement, i arriba a construir 100.043 habitatges, el 24,4% del total. No va afectar igual el barri del Grau, el qual va experimentar el seu major creixement en la dècada anterior.

Taula 13: Valors cadastrals mitjans per habitatge

	El Grau	València
Valor del sòl per habitatge	6.441,45 €	10.392,12 €
Valor de construcció per habitatge	14.965,78 €	16.406,69 €
Valor total per habitatge	21.407,22 €	26.764,73 €
Valor per m²	235,69 €	272,03 €

Font: Cadastre de béns immobles. Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2016

Respecte als valors cadastrals, tant el valor del sòl per habitatge, el valor de construcció per habitatge, el valor total per habitatge, com el valor per metre quadrat

són inferiors en el barri del Grau respecte a la mitjana de la ciutat de València. Això es deu al fet que el barri del Grau està situat en la perifèria, allunyat del centre i d'altres espais on la planificació urbana i residencial es troba en fase d'expansió i/o remodelació. Hem de pensar en la possible evolució d'estos valors davant la tendència a reconfigurar-se el barri dins de la lògica expansionista i terciarizada del districte en el seu conjunt.

Al mateix temps, i encara que no apareix en la taula, el Grau manifesta uns valors inferiors a barris veïns com el Cabanyal-Canyamelar o la Malva-rosa pel fet que la presència del port comercial no situa el barri en primera línia de platja i, d'altra banda, l'efecte reactivador de l'economia vinculat a un model de desenvolupament turístic afecta en menor mesura al barri.

7. Renda i vulnerabilitat

En este apartat s'inclou una aproximació a dades de nivell econòmic i de taxes de vulnerabilitat. En primer lloc, segons la publicació de l'Oficina Estadística de la ciutat de València d'evolució de l'indicador de nivell de renda relativa a la dècada dels anys 80 i 90 del segle passat, el barri del Grau se situava en una classificació de nivell de renda mitjà i mitjà-baix.

Amb esta informació com a precedent, els indicadors que presentem a continuació vindran a completar esta informació.

Taula 14: Valors de renda mitjana i població en risc de pobresa per seccions censals El Grau.

Seccions	Renda	Risc de pobresa
1101	7.828	35,1 %
1102	7.531	47,5 %
1104	11.993	20,1 %
1105	10.787	20,4 %
1106	13.096	14,9 %
1154	10.786	16,8 %
1155	11.026	20,1 %

Font: "Àrees vulnerables a la ciutat de València. Seccions censals. 2019". "IRPF. Dades per a la ciutat de València i els seus districtes. Ajuntament de València. Àrea de gestió de recursos. Oficina d'Estadística. 2016"

La taula ens mostra les rendes mitjanes de les persones residents en les diferents seccions que componen el barri. La dada ix de la declaració de l'IRPF del període 2014-2015-2016 en calcular-se a través d'una mostra per secció (població) de cada any. Els valors oscil·len entre un màxim de 13.096 euros a un mínim de 7.531 euros. Si contrastem estes dades amb la mitjana del districte al qual pertany el barri, 18.647

euros², podem veure que el barri es troba clarament per davall de la mitjana, amb seccions censals molt per davall d'este. Quant al risc de pobresa, calculat com a percentatge de població amb ingressos per unitat de consum per davall del 60% de la mitjana en la Secció, s'observa que oscil·la entre un màxim del 47,5% i un mínim del 14,9%. En tots dos casos les pitjors xifres les oferix la secció censal 1102, que és la zona que comprén els carrers de Bello, Juan José Sister, Vidal de Blanes, i Exèrcit Espanyol ja molt prop del barri de Natzaret, pròxima al pont de les Drassanes.

Taula 15: Població vulnerable del CMSS Natzaret

CMSS NATZARET	Població 2019	Total població vulnerable	% població / barri	% població vulnerable / CMSS
EL GRAU	9.408	2.827	30,0%	29,5%
NATZARET	5.991	5.991	100,0%	62,5%

² “IRPF. Dades per a la ciutat de València i els seus Districtes. Ajuntament de València. Àrea de gestió de recursos. Oficina d'Estadística. 2016”

CIUTAT DE LES ARTS I LES CIÈNCIES	7.050	0	0,0%	0,0%
PINEDO	2.559	771	30,1%	8,0%
EL SALER	1.836	0	0,0%	0,0%
EL PALMAR	755	0	0,0%	0,0%
EL PERELLONET	1.378	0	0,0%	0,0%
Total CMSS	28.977	9.589	33,1%	100,0%

Font: "Àrees vulnerables a la ciutat de València. Seccions censals. 2019. Aplicat als centres municipals de servicis socials CMSS" (2020)

La taula precedent ens mostra dades sobre els barris que conformen l'àrea d'actuació del CMSS Natzaret. Estes dades estan extretes de l'Informe d'Àrees Vulnerables a la ciutat de València de l'any 2019 de l'Oficina Estadística municipal. La població vulnerable es calcula com un agregat de situacions -índex sintètic- en les quals influïxen tres tipus d'indicadors; el demogràfic, el d'equipaments i el socioeconòmic. La població vulnerable que oferix esta taula és la que es troba en situació de potencial vulnerabilitat, vulnerabilitat absoluta o afectada pel factor socioeconòmic de vulnerabilitat. Incloem esta última dada perquè en moltes ocasions unes bones dades en els indicadors demogràfics i d'equipament poden camuflar una situació

econòmica vulnerable que és susceptible de ser ressenyada des del Servei de Benestar Social i Integració.

En el barri del Grau, 2.827 persones patixen vulnerabilitat dels 9.408 habitants que componen el barri en este any, això és el 30,0% del total. Esta dada està molt per davall en comparació amb la dada del barri de Natzaret, el qual se situa amb un 100% de vulnerabilitat, és a dir 5.991 persones patixen risc de desprotecció. Exceptuant els barris de Natzaret, el Grau i Pinedo, este últim amb un 8%, la resta de barris no presenten població en risc. Estos barris que no presenten risc fan decreïxer molt la mitjana de vulnerabilitat de totes les zones que comprén el Centre Municipal de Servicis Socials, i es queda amb una mitjana del 33,1% de població en risc.

Taula 16: LIHC, població amb baixos ingressos i alts costos de l'energia 2016

Districte	LIHC
Poblats Marítims	9,99%
Ciutat Vella	0,00%
L'Eixample	0,00%
Poblats del Nord	21,88%
Ciutat de València	10,47%

Font: Projecte de mapa de la Pobresa Energètica per a l'Ajuntament de València. 2016. Universitat Politècnica de València

En esta taula es mostren quins són els resultats de l'indicador Low Income High Cost (LIHC) -baixos ingressos i alts costos de l'energia- per al districte de Poblats Marítims, comparant-lo amb la ciutat de València, així com amb els districtes de menys índex LIHC (L'Eixample i Ciutat Vella) i de major índex (Poblats del Nord). En oferir dades per districte pot ser que la realitat del Grau no quede reflectida al detall; no obstant això, val la pena analitzar els resultats que ens oferix esta dada.

Segons l'indicador LIHC, en Poblats Marítims hi ha un 9,99% de llars que patixen pobresa energètica. Una xifra molt pròxima a la del conjunt de la ciutat (10,47%),

però relativament allunyada del districte de Poblats del Nord amb un 21,88%, que presenta el major valor en este indicador.

Com a conclusió, podríem assenyalar que el Grau continua sent un barri amb un nivell mitjà-baix i que presenta seccions censals amb una situació especialment delicada com per exemple la Secció 1101 i la 1102. Al mateix temps, la resta d'indicadors apunten a una situació de vulnerabilitat important ja que, per exemple, pràcticament un terç de la població del barri es troba en situació de vulnerabilitat. A pesar que la comparació amb el barri de Natzaret, on el 100% de la població està en situació de vulnerabilitat, relativitza la dada del barri, la veritat és que un terç de la població es tradueix en una situació d'emergència contínua que requereix la planificació de polítiques públiques encaminades a millorar la situació.

8. Recursos

En este apartat recollim dades dels principals recursos que existixen en el barri del Grau. Aportem primer els recursos socials, fent constar primer els de tipus municipal. Es relacionen a continuació els educatius i sanitaris, per a acabar amb els de transport, que si bé no poden tindre la consideració de socials, tenen relació amb la comunicació entre diferents parts de la ciutat, que intervenen en la consideració de barri aïllat o no. D'ací la seua importància. Finalment, s'adjunten recursos relacionats amb violència de gènere. Quan un recurs és de referència, és a dir, no està en el propi barri però és el que té assignat, ho fem constar a continuació del seu nom.

8.1. Recursos Socials

ASSOCIACIÓ COORDINADORA SOLIDÀRIA DELS PORTS. PORTUARIS DE VALÈNCIA

Direcció: LLOC MOLLS, S/N

Telèfon: 651870721

Codi Postal: 46024

Població: València

Email: elpucheroportuario@gmail.com

ASSOCIACIÓ SORDS 2000 VALÈNCIA

Direcció: C/ ISAAC PERAL, 24

Telèfon: 963445260

Codi Postal: 46024

Població: València

Email: sordos2000@hotmail.com

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS GRAU- PORT

Direcció: C/ ISAAC PERAL, 23

Telèfon: 963311258

Codi Postal: 46024

Fax: 963311258

Població: València

Email: avvgrauport@hotmail.com

ASSOCIACIÓ DE DONES ANTÍGONA

Direcció: C/ ISAAC PERAL, 15

Telèfon: 661515838

Códi Postal: 46024

Població: València

Email: antigona93@gmail.com.

FACEBOOK: [antigonaassociaciodedones](https://www.facebook.com/antigonaassociaciodedones)

**BONA GENT. AMICS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT
INTEL·LECTUAL**

Direcció: C/ ISAAC PERAL, 25

Telèfon: 963301477

Códi Postal: 46024

Fax: 963300133

Població: València

Email: bonagent.bonagent@gmail.com

**CENTRE MUNICIPAL D'ACTIVITATS PER A PERSONES MAJORS GRAU-
PORT**

Direcció: C/ MENDEZ NUÑEZ, 8-10-12

Telèfon: 962087381

Códi Postal: 46024

Població: València

Email: cmapm_grauport@Valencia.es

CMJ. CENTRE MUNICIPAL DE JOVENTUT GRAU PORT

Direcció: C/ MÉNDEZ NÚÑEZ, 8

Telèfon: 963 525 478, ext. 2722

Códi Postal: 46024

Fax: 963 981 826

Població: València

Email: cmjgraup@València.es

INSTITUT SOCIAL DE LA MARINA

Direcció: AV. DEL PORT, 300

Telèfon: 963319900

Códi Postal: 46024

Fax: 963310496

Població: València

OFICINA SERVEF-LABORA AVINGUDA DEL PORT

Direcció: AV. PUERTO, 231

Telèfon: 963675812

Códi Postal: 46011

Fax: 963674802

Població: València

OID. ORGANITZACIÓ IMPULSORA DISCAPACITATS

Direcció: C/ JUAN VERDEGUER, 5

Telèfon: 963305756

Códi Postal: 46024

Fax: 963305802

Població: València

UNIÓ DE COMUNITATS ISLÀMIQUES DE VALÈNCIA

Direcció: C/ MÉNDEZ NÚÑEZ, 47-49

Telèfon: 963309303

Codi Postal: 46024

Fax: 963225797

Població: València

Email: civalmn47@yahoo.es

8.2. Recursos educatius³

CENTRES PÚBLICS D'EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA:

CEIP San José de Calasanz

C/ Bello, 22

46024, València

³ DISTRICTE MUNICIPAL: 11 POBLATS MARÍTIMS; DISTRICTE ESCOLAR: (aplicable als nivells d'Educació Infantil i Primària): Part del barri pertany al districte escolar 11 A, i part del barri al districte escolar 11 B; ÀREA ESCOLAR: (aplicable al nivell d'Educació Secundària Obligatòria): Part del barri pertany a l'àrea escolar 8 i part del barri al districte escolar 9.

Telèfon: 963308214

CENTRES CONCERTATS

Fundació Educativa. Franciscanas de la Inmaculada. CC La Puríssima

C/ José Aguirre, 33

46011, València

Telèfon: 963670258

IES (INSTITUTS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA) CENTRE PÚBLIC

IES El Grau

C/Escalante, 9

46011, València

Telèfon: 963551095

8.3. Recursos sanitaris

CENTRE DE SALUT

Consultori de València Vicente Brull - Departament de salut de València Clínic - La Malva-rosa

C/ Vicente Brull, 71

46011, València

Tel. cita prèvia: 961206675

Tel. urgències: 961206675

Tel. del centre: 961206675

CENTRE D'ESPECIALITATS EL GRAU

Direcció: C/ Pare Porta, 10

Telèfon: 963868316

Códi Postal: 46024

Fax: 963868303

Població: València

HOSPITAL CLÍNIC UNIVERSITARI DE VALÈNCIA

DEPARTAMENT DE SALUT DE VALÈNCIA CLINIC - LA MALVA-ROSA

AV. BLASCO IBAÑEZ, 17

46010 VALÈNCIA

Tel. del hospital: 961973500

CENTRES D'ESPECIALITATS

Hospital la Malva-rosa

Isabel de Villena, 2

46011, València

Telèfon: 96192540

CENTRE D'ESPECIALITATS DE VALÈNCIA, EL GRAU

C/ Pare Puerta, 10

46024, València

Tel.cita prèvia: 963469563

Tel del centre: 963469560

8.4. Recursos de transport

- Línies d'EMT: línia 19, 92, 95,4, 30, 99. Nocturnes N9 N8
- Parada de Metro: línia 6 Marítim - Serradora
- Parada de tramvia: Francesc Cubells
- Valenbisi

Estació 71 - Plaça del Tribunal de les Aigües, 157, 46011 València

Estació 67 - Carrer de Joan Verdeguer, 27, 46024 València

Estació 52 - Carrer de Luis García-Berlanga Martí, 46023 València

8.5. Recursos d'Igualtat i contra la violència de gènere

Unitat d'igualtat Marítim (dependent del Servei Municipal d'Igualtat i Polítiques de Gènere i LGTBI)

Casa de la Reina (Biblioteca)

Carrer de la Reina, 85 baix

46011

Tel: 962065205/962065251

Email: unitatsigualtat@València.es

Web: www.València.es/donesiigualtat

9. Centre municipal de servicis socials

En este apartat recollim informació relacionada amb els Servicis Socials municipals que li corresponen al barri del Grau. El seu centre de referència és el Centre Municipal de Servicis Socials (CMSS) de Natzaret.

Dades del CMSS

Taula 18: Expedients segons barri i CMSS, 2019

		Expedients	
			% CMSS
NAZARET	NAZARET	516	50,7
	EL GRAU	276	27,1
	PINEDO	62	6,1
	CIUTAT DE LES ARTS I DE LES CIÈNCIES	53	5,2
	EL PERELLONET	31	3,0
	EL SALER	27	2,7
	LA PUNTA (NAZARET)	25	2,5

	EL PALMAR	21	2,1
	NO CONSTA	7	0,7
	Total CMSS	1.018	100,0

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Natzaret, 2019

Com es pot veure en la taula 18, en el Centre Municipal de Servicis Socials de Natzaret en 2019, es va treballar amb un total de 1.018 expedients, el 27,1% del total dels quals pertanyents al barri del Grau.

A part del barri del Grau, l'altre barri que presenta més expedients és Natzaret, i se situa el primer amb un 50,1% més de la meitat del total d'expedients de tot el CMSS.

El CMSS se situa a Natzaret i sabem que la distància existent entre els barris i el centre de servicis socials és un factor que afecta l'accessibilitat de les persones als recursos.

Les taules següents ens oferixen dades del CMSS de Natzaret i dels seus barris d'actuació. En algunes ocasions, per a poder comparar fem referència a les dades de 2009, observant l'evolució de les dades del Centre Municipal. (Les dades de 2009 només són referenciades en el text, i no apareixen com a columna addicional en les diferents taules).

Taula 19: Usuaris/àries. Piràmide

	NO CONSTA		HOME		DONA		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
No consta	0	0	0	0	2	0,2	2	0,2
0-15	0	0	90	17,6	78	9,7	168	12,8
16-17	0	0	1	0,2	8	1,0	9	0,7
18-64	1	100	299	58,6	475	59	775	58,9
65-79	0	0	61	12	113	14	174	13,2
80 i més	0	0	59	11,6	129	16	188	14,3
Total	1	100	510	100	805	100	1.316	100
% sexe	0,1%		38,8%		61,2%		100%	

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Natzaret 2019

L'any 2019 van ser ateses un total de 1.316 persones, el 61,2% de les quals eren dones i el 38,8% homes. El grup més nombrós va ser el de dones de 18 a 64 amb un total de 475 usuàries. Si a esta franja d'edat li sumem la de dones de 16 a 17 anys, que també correspon a l'edat activa (16-64), fa un total de 483 usuàries, que és el 36,7% del total de 1.316 persones usuàries.

Si posem el focus en l'edat de la població que ha sigut atesa, observem que el 13,5% era menor de 18 anys, el 58,9% tenien entre 18 i 64 anys, i la població major de 64 anys suposa el 27,5%. Crida l'atenció que més d'una quarta part de les persones ateses hagen sigut persones majors de 64 anys. Això es deu al fet que les persones majors formen un perfil d'intervenció molt nombrós a causa de la seua edat, les seues necessitats i característiques.

D'altra banda, s'observen importants diferències en la desagregació per sexe. Veiem que són ateses més dones (805) que homes (510). A més, s'observa que, si bé la població entre els 0-15 anys està més representada per homes que per dones (17,6% i 9,7% respectivament), és l'única franja d'edat en la qual els homes tenen un percentatge major que les dones.

D'altra banda, en la franja d'edat a partir dels 80 i més, hi ha més dones perquè tenen una major esperança de vida i a causa del fenomen conegut com a feminització de l'envelliment.

Taula 20: Intervencions segons el sector de referència de la intervenció

	Intervencions	
	Número	%
FAMÍLIA	288	17,5
INFÀNCIA	6	0,4
JOVENTUT	11	0,7
DONA	159	9,6
PERSONES MAJORS	275	16,6
PERSONES AMB DISCAPACITATS	52	3,1
PERSONES RECLUSES I EX-RECLUSES	20	1,2
MINORIES ÈTNIQUES	30	1,8
PERSONES SENSE LLAR I TRANSEÛNTS	10	0,6
IMMIGRANTS	289	17,5

PERSONES TOXICÒMANES	2	0,1
PERSONES REFUGIADES I ASILADES	29	1,8
EMIGRANTS	2	0,1
PERSONES MALALTES PSIQUIÀTRIQUES	7	0,4
MALALTS TERMINALS	1	0,1
ALTRES GRUPS EN SITUACIÓ DE NECESSITAT	471	28,5
Total	1.652	100,00

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Natzaret, 2019

En esta taula es recull quin tipus d'intervencions es realitzen amb les persones usuàries ateses. D'un total de 1.652, els sectors amb major nombre d'intervencions són el de la immigració, amb un total d'intervencions que representen el 17,5 de la totalitat d'intervencions realitzades l'any 2019. Li segueixen les actuacions en relació a la família, amb el 17,5%, i, després, les actuacions amb persones majors amb el 16,6%. A continuació, hi ha les actuacions amb dones, amb 149 intervencions, el 9,6% del total i, finalment, persones amb discapacitat, que corresponen a un 3,1%.

Els sectors on menys intervencions s'han realitzat són a persones toxicòmanes, a emigrants i a malalts terminals, els tres sectors amb un 0,1% del total. És important

el grup d'intervencions de “altres grups en situació de necessitat” amb un total d'intervencions del 28,5% del total de les intervencions realitzades.

Taula 21: Intervencions segons tipus de valoració

		Intervencions	%
Situació de necessitat relacionada amb una adequada informació sobre l'accés als recursos	INFORMACIÓ SOBRE LES PRESTACIONS DELS SERVICIS SOCIALS	1.066	62,6
	INFORMACIÓ SOBRE ALTRES RECURSOS DE PROTECCIÓ SOCIAL	13	0,8
	INFORMACIÓ SOBRE RECURSOS DE PARTICIPACIÓ SOCIAL	0	0
Situació de necessitat relacionada amb una adequada convivència personal i familiar	DESAJUSTAMENTS CONVIVENCIALS	23	1,4
	ABANDÓ DE LA LLAR	0	0
	MALTRACTAMENTS	16	0,9
	LIMITACIÓ D'AUTONOMIA PERSONAL	0	0

	SOLEDAT/AÏLLAMENT	0	0
Situació de necessitat relacionada amb una adequada integració social	DIFICULTATS PER A LA INSERCIÓ LABORAL	3	0,2
	DIFICULTATS D'INSERCIÓ ESCOLAR	0	0
	DIFICULTATS D'INSERCIÓ SOCIAL	159	9,3
Situació de necessitat relacionada amb la falta de mitjans per a la subsistència	MANCA DE MITJANS PROPIS PER A COBRIR NECESSITATS BÀSIQUES	419	24,6
	SITUACIONS DE NECESSITAT PROVOCADES PER EMERGÈNCIES SOCIALS	4	0,2
Total		1.703	100,0

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Natzaret, 2019.

En esta taula, podem veure les intervencions de 2019 segons tipus de valoració. Les més comunes (62,6%) solen ser les intervencions de tipus informatiu sobre les prestacions dels servicis socials que s'agrupen dins de la categoria “Situació de necessitat relacionada amb una adequada informació sobre l'accés als recursos”.

A continuació, dins del grup “Situació de necessitat relacionada amb la falta de mitjans per a la subsistència”, trobem concretament la valoració “manca de mitjans propis per a cobrir necessitats bàsiques” (24,6%). També és ressenyable, dins de “Situació de necessitat relacionada amb una adequada integració social”, la valoració “dificultats d'inserció social” amb un 9,3% del total.

Taula 24: Selecció de recursos aplicats amb major freqüència

		Número	%
102012	Informació general i inespecífica	448	25,0
503011	Ajuda despeses necessitats bàsiques: manutenció	351	19,5
101014	Informació sistema de Dependència	205	11,1
1010410	Informació Renda Valenciana d'Inclusió (RVI)	181	10,1
502014	Renda de garantia d'inclusió social (RGIS)	85	4,7
503016	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: llum	73	4,1

202020	Teleassistència	62	3,4
503018	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: aigua	57	3,2
503014	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: lloguer	56	3,1
101011	Informació prestacions d'ajuda a domicili	48	2,7
401023	Programa personalitzat d'Inclusió (RVI)	38	2,1
201054	Prestació ajuda a domicili	24	1,3
5030113	Ajuda despeses extraordinàries: ulleres	22	1,2
101042	Informació prestacions econòmiques individualitzades (PEI)	22	1,2
1040510	Informació laboral	19	1,1
5030114	Ajuda despeses extraordinàries: pròtesi (dental i auditiva)	18	1,0

5030111	Ajuda despeses extraordinàries: entrada en habitatge	13	,7
204018	Centres de dia / estades diürnes per a persones amb algun tipus de demència	9	,5
105012	Derivació Servici del Menor municipal	9	,5
503019	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: despeses comunitat	8	,4
5030115	Ajuda despeses extraordinàries: ortodòncia	8	,4
101044	Informació ajudes econòmiques municipals (PAES)	8	,4
503017	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: gas (deutes de gas i/o instal·lació de gas natural)	7	,4
503015	Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: desnonament	7	,4
502013	Renda de garantia d'ingressos mínims (RGIM)	7	,4

504016	Programa Menjar a Casa	6	,3
104061	Informació / derivació sol·licitud d'habitatge social	6	,3

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Natzaret 2019

En esta taula podem veure quins són els recursos aplicats amb més freqüència. En primera posició la “Informació general i inespecífica, altres” amb 448 registres (25,0%), seguida per les “Ajudes a despeses i necessitats bàsiques: manutenció” amb 351 registres, el 19,5%. En tercer lloc, la “Informació sobre el sistema de dependència” amb 205 registres i el 11,1%. El quart recurs aplicat amb més freqüència seria la “Informació Renda Valenciana d'Inclusió (RVI)” amb 181 registres i un 10,3% dels recursos.

L'any 2009, la teleassistència era el recurs més aplicat en el CMSS, i rondava llavors el 35,5% del total davant del 4% actual. També en 2009 el programa d'atencions que impliquen alimentació “Menjar a Casa” suposava el 22,1% i amb un 13,2% trobàvem les “Residències per a persones majors”. Al seu torn, també era significatiu el percentatge de “Centres de dia per a persones majors” amb un 9,2%, així com el “Servici municipal del menor” amb un 8,9%.

El que es percep és que actualment l'aplicació dels recursos s'està adequant als nous programes que han arribat als centres, com el de dependència i el de renda (RVI), que estan centrant especialment les intervencions en els centres.

A més, estan en els primers llocs recursos de subsistència, per exemple, el de manutenció o el de beca de menjador que no apareixien amb eixes proporcions l'any 2009.

Entrevista al Centre Municipal de Servicis Socials Natzaret

L'entrevista va ser realitzada a la directora del CMSS Natzaret, en este cas per a donar-nos informació sobre el barri del Grau. L'àmbit d'actuació d'este centre abasta també els barris de Natzaret, Ciutat de les Arts i les Ciències, La Punta, Pinedo, El Saler, Perellonet i El Palmar.

Segons la persona que exercix la direcció del CMSS Natzaret i sempre des de l'òptica de les necessitats detectades pels Servicis Socials municipals, el Grau és un barri que té dues zones clarament diferenciades i dividides per l'avinguda del Port. La primera estaria delimitada des de l'avinguda del Port cap al nord, és a dir, cap a la Malva-rosa, amb una zona més ben dotada en termes d'infraestructures, sense habitatges precaris o en males condicions i amb una població “relativament normalitzada” amb tendència a l'envelliment. D'altra banda, de l'avinguda del Port cap al sud, és a dir, cap a Natzaret, trobaríem una zona “més degradada i abandonada, amb un cert habitatge ocupat i amb un perfil poblacional vulnerable, amb més immigració i més problemàtica de drogues i menors”.

Quant a la diferència entre els barris dels quals es fa càrrec el CMSS Natzaret, el Grau “no és un dels barris més problemàtics dels quals s'ocupa dins del seu àmbit d'actuació”.

Respecte al perfil d'habitants del barri, encara que ja s'ha tractat amb anterioritat, la directora del centre de servicis socials explica que esta separació geogràfica clarament delimitada també influïx en la mena de perfil que configura el barri. Per tant, de l'avinguda del Port cap al nord “el perfil poblacional requeriria menys tractament assistencial, amb habitatges en millors condicions, mentre que de l'avinguda del Port cap al sud, residixen famílies amb un nivell socioeconòmic més baix, amb habitatges en pitjors condicions”.

Quant a la situació dels col·lectius més vulnerables en el barri i les dificultats que troben, ens diu la directora que també està relacionat amb la separació geogràfica del barri, fet que complix el descrit anteriorment, sent la part nord “una zona ocupada per col·lectius de persones majors i amb problemàtiques relacionades amb l'edat” (dependència, discapacitat, llars unipersonals) i de l'avinguda cap al sud “amb col·lectius i perfils relacionats amb la immigració, famílies nombroses amb menors i famílies gitanes en què es detecten majors problemàtiques”. A més, cal assenyalar que en la zona de Las Naves, al sud del barri, hi ha “descampats amb habitatge precari, naus habitades com a habitatge i un perfil de persones vulnerables amb problemàtiques associades de consum d'alcohol i estupefaents”.

També assenjala que moltes famílies immigrants que són ateses procedixen principalment de Nigèria, El Salvador, el Perú, Colòmbia, Bolívia, el Marroc, Algèria i Romania, però apunta que s'ha notat un increment a la fi de 2019 en l'arribada de dones i persones que venen a millorar el seu nivell de vida, sobretot, d'El Salvador i Perú.

Quant a les necessitats més urgents del barri, ens comenta que són les relacionades principalment amb la planificació urbana i la millora del transport, ja que “no arriba el metro dins del barri i les línies dels autobusos s'han reduït”. També ho són l'habitatge, la necessitat de treballar per la reducció del consum de drogues, els descampats com a espais poc saludables, i la seguretat en general. També els centres per a persones majors i els espais per a joves se situen com a necessitats relacionades amb la millora dels espais comuns, la formació, el temps lliure i la consolidació de xarxes comunitàries.

En la línia argumentativa de la directora es torna a insistir en algunes zones deteriorades del barri dins de la zona sud, afectada pels seus descampats, la brutícia i la falta de seguretat, o l'esfondrament d'una finca on hi havia molta concentració de consum de drogues. Però així i tot, apunta que el barri sí que ha millorat i evolucionat per a millor, urbanísticament sobretot. Queda pendent clarament, l'adequació del transport que és molt important per a la vida diària de les persones residents en el barri.

Quant a la comunicació i coordinació del CMSS amb altres entitats, la persona entrevistada ens conta que s'ha intentat teixir llaços i relacions amb parròquies, germanors de Setmana Santa i Falles però no han aconseguit de moment cap relació formal; en canvi sí que la tenen amb els col·legis i instituts d'ensenyament, i amb el centre de joventut està en procés.

10. Altres aportacions

A) Entrevista al CMAPM

La següent entrevista va ser realitzada al president del Centre Municipal d'Activitats per a Persones Majors Grau-Port.

En l'entrevista es va començar explicant com la fundació d'este centre municipal va ser “promoguda tant per l'associació de veïns com per part de la resta del veïnat”. Primerament la volien construir en el Port, però finalment, l'any 2010 es va inaugurar on està actualment, al costat del Centre de Joventut al carrer Méndez Núñez, 8.

Segons l'informant, este centre està dirigit a persones majors de seixanta anys, on es promouen activitats com tallers d'anglès i informàtica, classes de gimnàstica, i activitats recreatives com balls de saló, jocs de taula, etc. Estes activitats completament gratuïtes i altres de pagament, funcionen amb la donació de les persones majors que acudixen.

D'altra banda, hi ha una contracta en el bar amb uns preus estipulats per l'Ajuntament, preus molt assequibles, però només poden gaudir d'este servici els i les sòcies del centre o persones autoritzades per l'Ajuntament.

L'horari d'obertura del centre és de nou del matí fins a la una del migdia, i de tres i mitja a set de la vesprada, de dilluns a divendres, i els dissabtes i diumenges, com que s'usa la cafeteria però no hi ha activitats, s'obri de nou a cinc de la vesprada.

Respecte als càrrecs de representació, estos es trien democràticament, es presenten les candidatures i es convoquen eleccions votades per les persones sòcies del mateix centre. A esta manera d'actuar se li afig el “problema” que ningú vol presentar-s’hi i la persona que actualment se n’encarrega porta quasi onze anys en eixe lloc perquè ningú més s’hi presenta com a candidat. Això és una qüestió difícil perquè és voluntari, i més amb gent gran que no vol eixe tipus de càrrega de treball, ja que no està l'opció que hi haja treballadors municipals en el centre, és a dir funcionariat que es faça càrrec de la part administrativa del centre per a agilitar el treball. Només treballa externament l'empresa contractada per al servici de bar. A nivell subvencions, l'Ajuntament proporciona mil dos-cents euros a l'any per a “cobrir despeses”, i, a més, el centre cobra una quota de 10 euros a l'any per cada persona associada.

Finalment, sobre els antecedents històrics del barri, el president ens conta que el Grau ha sigut històricament un barri pobre, un barri de portuaris, de gent que treballava en el port i en drassanes.

Ens conta que el barri va començar sent un barri bo, sobretot en la part del Port des de Pare Porta. Van començar a edificar i hi va anar molta gent a viure, era un barri industrial, hi havia moltes empreses de ferro, fusta, salineres, de vins, molins, estaven situades on actualment estan les naus que han rehabilitat per a l'Ajuntament, en la zona de Juan de Verdeguer. Però, quan començaren a posar bars d'alterne, el barri es va afonar per tot el que això comporta. Segons l'informant, trobem molt d'habitatge obrer, com són les finques de drassanes, construïdes per als treballadors de drassanes de València.

A més, hi ha identitat de pertinença al barri, sobretot en la gent gran, que s'expressa davant dels barris confrontants.

“Que además aquí, entre la gente, hay mucho eso de ‘Jo soc graueró’ i l’altre ‘pues jo del Cabanyal’... o sea el que es graueró no quiere ser de Cabanyal y el que es del Cabanyal no quiere ser graueró.”

També li preguntem si durant els anys en què el barri va ser el focus d'un model de gestió urbana encapçalat per actuacions com la Fórmula 1, es va apreciar algun canvi substancial. Sobre este tema, no reconeix la bonança dels megaprojectes bolcats en la imatge de la ciutat, però sí que reconeix que el barri ha anat millorant gradualment durant els últims vint anys, en el sentit més pròxim a la ciutadania i al veïnat.

B) Entrevista al Centre Municipal de Joventut Grau-Port

L'entrevista es va realitzar a tres persones del centre: un tècnic i una tècnica del centre i una alumna en pràctiques de TASOC.

En primer lloc, preguntem sobre la creació del centre de joventut. Este era abans una biblioteca i, per qüestions internes, es va fer un canvi d'equipaments mínims i el van convertir en el que és ara. Ens comenten que va dirigit a la joventut d'entre 12 i 30 anys, l'estipulat en el Pla de Joventut, encara que a vegades es fan activitats fins als 35 anys o fins i tot a partir de 8 anys.

També ens conten que les activitats que promouen són d'oci i temps lliure, formació, activitats de participació ciutadana i propostes d'activitats. A banda, hi ha servici d'ordinadors i sales d'estudi amb ampliació d'horaris nocturns en època d'exàmens.

Respecte a l'organització interna, els servicis estan contractats de manera externalitzada i el perfil laboral requerit és el de TASOC.

Per la seua banda, creuen que el barri del Grau en general està més castigat, possiblement per estar més prop del barri de Natzaret i pels buits que van deixar amb les especulacions urbanístiques passades, com les carreteres per als circuits de la Fórmula 1, etc. Creuen que s'hi ha invertit poc i si no fora per l'associació de veïns, que és molt reivindicativa, l'estat general del barri estaria pitjor.

En preguntar-los pel perfil de les persones joves del barri, ens van respondre que la zona d'influència del centre de joventut abasta tres instituts públics de secundària i batxillerat i cicles formatius, que són l'institut Marítim, el Balears i el Grau (estos dos estan molt a prop entre ells), i també hi ha algun centre privat o concertat, per la qual cosa hi ha molta gent jove en el barri.

D'altra banda, assenyalen que les persones joves que acudixen solen ser del barri o rodalia. Són d'un perfil socioeconòmic mitjà o mig-baix, d'acord amb les característiques del barri. A més, moltes persones que acudixen són gent que està en edat d'estudiar i va a classes al matí i estudia en el centre a les vesprades.

Com en totes les entrevistes realitzades a diversos agents del barri, el centre de joventut també ens assenyala la falta de transport en la zona, i es ressalta l'escassetat i la llunyania de parades de metro i de bus, i la tardança d'estes en el barri.

Parlant dels equipaments, ens conten que la gent es mou i demana coses per a la millora de la seua zona, ja que hi ha edificis i fàbriques buides i es podrien utilitzar per al bé comú. Les poques activitats que fan en Las Naves restaurades són poc accessibles, tenen poques places i, fins i tot, a vegades es paga per assistir.

Seguint amb el tema dels equipaments, també ressalten la necessitat d'un centre municipal de servicis socials més pròxim, ja que la gent del Grau s'ha de desplaçar a Natzarret per a fer gestions. També un centre d'atenció mèdica primària, encara que sí que tenen un centre d'especialitats.

En canvi, ressalten que el barri sí que té diverses biblioteques pròximes encara que no estiguen estrictament en el barri, i estan en bones condicions, com la de l'avinguda del Port, la del carrer de la Reina, el mateix Centre de Joventut i per a la gent que viu més cap a Trafalgar, també està la biblioteca de Gregori Maians de la UV.

Respecte a les diferents zones del barri, hi ha clars problemes de deterioració, sobretot en façanes, problemes amb la neteja i el fem i solars abandonats. Així i tot, sí que s'han notat canvis, sobretot en l'avinguda del Port, on s'estan fent moltes obres i rehabilitacions, el carril bici, etc., i contenen que, malgrat tot, el barri ha canviat molt en els últims vint anys i esperen que siga tot a millor.

Finalment, sobre la relació amb altres entitats i la coordinació amb les associacions, ens contenen que tenen bastant relació, però porta molt de temps tindre-la i fer contactes. Malgrat tot, expliquen que es porten bé amb molts actius del barri, fins i tot els presten els seus servicis i fan d'intermediaris amb altres actors i entitats socials.

C) Entrevista a l'Associació de Veïns de El Grau

En la següent entrevista eren presents dues veïnes del barri del Grau de diferent perfil, d'una banda una dona major que portava 37 anys vivint en el barri amb la seua família, i, d'altra banda, una dona més jove també resident en el barri i més involucrada en els moviments socials, totes dues pertanyents a l'associació de veïns del Grau-Port.

En primer lloc, després de preguntar-los pels orígens de l'associació i els seus motius de creació, ens van contar que l'associació té més de trenta-cinc anys, i es va crear al principi per la zona del carrer de Pare Porta, ja que eixa zona era industrial i només hi havia alguns blocs de cases, poc veïnat i conseqüentment, més problemàtica.

Es va crear en esta zona, ja que era una zona totalment industrial, plena de fàbriques i magatzems, i hi havia problemes de trànsit de camions i tot això es concentrava ací. Llavors, com que estava més apartada o menys transitada pel veïnat, van començar a aparèixer problemes relacionats amb la prostitució i la droga. Per tant, es va crear l'associació veïnal per a tractar de dignificar les condicions d'aquell espai del barri.

Gràcies al moviment ciutadà i a la pressió veïnal, es van fer manifestacions per l'avinguda del Port i també es va aconseguir fotografiar les finques on es concentrava el tràfic de droga, sense que suposara represàlies per al veïnat, i així va

aparéixer en els mitjans de comunicació, donant-li visibilitat pública a la problemàtica.

Actualment, l'associació ja no té eixa finalitat en concret, perquè les problemàtiques derivades de la prostitució i la droga es van aconseguir “minimitzar”, tot i que haja passat a exercir-se en altres zones o encara n’hi haja però en menor mesura.

Consideren que el nivell socioeconòmic és de tipus mitjà. També coincidixen a entendre que a la zona del nord, l'entorn del carrer J. J. Dominé, hi ha habitatges de major nivell que històricament han correspost a treballadors del Port, ben remunerats i amb estabilitat laboral.

En contraposició, també trobem zones més pobres o marginals, a l'altre costat del port:

“luego alrededor es más un barrio obrero, luego en esta parte digamos la otra parte de la avenida del Puerto, en esta línea hasta el final donde está calle Bello, Vidal de Blanes y todo eso, ya es gente más pues eso, donde estaba la droga, hay más inmigrantes, está más concentrado... de etnia gitana bastantes...”

Sobre l'existència de grups minoritaris en el barri i la relació amb l'associació de veïns, informen que hi ha minories gitanes, àrabs i, en tercer lloc, famílies sud-americanes però en molta menor mesura. No tenen vinculació amb associacions o estan organitzats com a col·lectiu, però sí que es relacionen amb la resta amb la normalitat pròpia de la proximitat veïnal.

Respecte a la vida en el barri, els espais de sociabilitat i les festes, trobem notables referències a les Falles i la Setmana Santa, esta última molt centrada en l'esperit mariner del barri i les seues confraries.

Sobre els objectius actuals de l'associació, comenten que un d'ells és la lluita perquè no tornen a obrir la discoteca La3, la qual van tancar per queixes veïnals i la van traslladar a l'avinguda de Blasco Ibáñez. Actualment, el local està de reformes i el veïnat té por que tornen a les molèsties anteriors on el soroll impedia el descans, pels botellons concentrats en tots els parcs del barri i la brutícia consegüent. Ens conten que eixa local no estava habilitat per a tindre eixa quantitat de decibels de so, i gràcies a les queixes veïnals es van aconseguir prendre mesures legals. Actualment l'estan reformant amb la intenció de reobrir-lo i, per això, l'associació de veïns es manté alerta.

Ens conten també que el principal problema d'esta zona és la zonificació que produïxen les grans avingudes, les quals els aïllen de la resta de la ciutat i partixen el barri en dos. L'avinguda del Port és el principal problema, perquè complica la capacitat del veïnat per a crear pertinença a un mateix entorn.

La tercera de les seues queixes és la utilització d'espai abandonat després de la Fórmula 1 de València per a dur a terme tot tipus d'esdeveniments. Cada vegada que s'organitza un esdeveniment multitudinari a la ciutat de València se situa en el terreny inutilitzat entre les naus del Grau i Natzaret. El circ, la fira, els macrobotellons, festivals de música, festes universitàries, etc. El veïnat està aguantant el soroll, el fem, sense rebre res a canvi per part de la ciutat, ni tan sols

aporta diners per al barri, alguna ajuda, benefici o “compensació”, perquè ho gestionen empreses privades.

“Luego es que encima tenemos lo de la Fórmula 1, que eso también ha sido una gran lucha para la asociación y sigue siendo, porque ¿el circo? ahí, ¿la feria? ahí, hubo una época que habían botellones, fiestas, de todo, fiestas universitarias, muy bestia... pues en esos solares, los macro festivales. Estamos recogiendo de todo, estamos aguantando toda la basura, los ruidos, de todo. De la feria por ejemplo, pero luego no recibimos nada de la ciudad, que dices... bueno nada, hasta cierto sentido. Que nos sentimos un poco así...”

També ens conten que, sobre esta problemàtica, ja van aconseguir que es rebaixara la molèstia de la fira:

“con la feria se consiguió que no estuvieran ahí con la musiquita todo el día, porque los vecinos que dan a la feria, esa gente no podían descansar ni de día ni de noche, porque la feria está debajo de las viviendas... y no podían descansar. Y se consiguió que el ayuntamiento prohibiera estar con la musiquita ‘tirorí tirorí’ todo el día... o un horario. Bueno pues sobre todo es eso, la asociación está para ese tipo de cosas...”

Un altre aspecte important és el PAI que es projecta prop del Grau, concretament en la zona del Camí Fondo. Anteriorment s'ha assenyalat que els dubtes que genera el PAI estan relacionats amb el fet que la seua execució contribuísca encara més a aïllar el barri.

D'altra banda, l'associació ens conta que tenen cada vegada menys activitat perquè no hi ha relleu generacional. Ens conten que, antigament, quan l'associació de veïns tenia més gent, es feien concursos per a xiquets i xiquetes, la setmana cultural,

excursions, etc. Però a mesura que ha anat creixent el barri i la gent s'ha anat fent major, el relleu generacional no s'ha produït en l'associació i la gent s'ha anat desvinculant.

El barri no té necessitats tan “greus” com les del principi de la creació de l'associació però sí que hi ha demandes molt importants, com el comentat anteriorment, i necessitats bàsiques com un ambulatori o centre de salut públic per al barri, ja que el més pròxim està en Serradora o l'hospital de la Malva-rosa i la combinació d'autobusos no és molt bona ni ràpida. El veïnat reclama que com que hi ha plantes buides en el centre d'especialitats de Pare Porta per a posar una mínima atenció a persones majors, no és necessari desplaçar-se tant i més si parlem de gent amb mobilitat reduïda.

També les informants contenen que totes les associacions de veïns de València, excepte algunes amb major i més constant problemàtica, van tindre moments de crisis i de baixada d'activitat.

“porque hicieran lo que hicieran o pidiera lo que pidiera la asociación no se le hacía ningún caso... entonces la gente, pues llegaba un momento que decías, pues ya ¿para qué?... para qué voy a estar o para qué voy a moverme si no voy a conseguir nada, si es tontería... Nos hicieron creer a todos que es inútil.”

“...porque sí que se han hecho durante este tiempo que se ha ninguneado mucho pues sí que se han hecho denuncias sobre la limpieza, sobre recogida de basura, sobre la Fórmula 1, nos manifestamos ahí en el puerto... o sea que sí que se han hecho cosas, cuando fue la America's Cup también nos manifestamos ahí en el

puerto, o sea que sí que... no es que no hayamos sido activos, pero claro, el apoyo del barrio... pues para qué, si la Fórmula 1 la van a hacer sí o sí, es una tontería...

D'altra banda, quant al grau de participació ciutadana, ens comenten que a partir de la proposta d'horts urbans per al barri, sí que s'ha acostat molta gent interessada i hi ha hagut més propostes, la gent està començant a conèixer l'existència de l'associació.

En resum, els objectius actuals de l'associació es resumixen en la pressió perquè es construïska o habilite un centre de salut d'atenció primària, els horts urbans, la paralització de la reforma de la discoteca sempre que no complisca condicions i també la reivindicació d'un PAI que contribuïska a l'accessibilitat del barri en la zona del Camí Fondo del Grau i que, en conseqüència, no contribuïska al seu aïllament.

“Y nosotros estamos aquí en medio y yo creo que esto es un polvorín, porque si ahora encima nos van a hacer lo del PAI que nos quedemos a lo mejor entre medias, si ya estamos un poco aislados.... pues ya veremos... este es uno de los miedos.”

Una altra cosa que preocupa actualment és la proliferació de pisos turístics i el negoci associat a esta tendència, quant a mecanisme gentrificador del barri.

“La calle Bello por ejemplo, hay tres o cuatro fincas que se han dedicado a hacer hotelitos de estos... para turistas, pues se han dedicado eso, a hacer hotelitos turísticos y apartamento turísticos, de hecho creo que van a hacer hasta ahí en el jardín de Ibiza, un jardín que hay una planta baja muy grande y van a hacer hotelito de estos de bajo coste...”

També la rehabilitació del mercat del Grau ha sigut una lluita constant per part de l'associació, ja que suposa un punt neuràlgic del barri. L'anterior govern planejava un aparcament en el seu lloc i l'associació s'oposava al projecte, actualment es planteja la seua rehabilitació respectant el seu ús.

“Ahora está en rehabilitación, y quieren hacer una especie de plaza del pueblo, del barrio, para que sirva de plaza para reunirse la gente con un mercado, con aspecto más de barrio.”

Finalment, respecte a les millores quant a dotacions i equipaments, es continua reclamant un centre esportiu, així com l'adequació dels espais verds del barri. També la necessària proximitat dels Servicis Socials és una reclamació habitual, ja que es considera que Natzaret queda lluny i mal connectat. Es reclama, al mateix temps, un auditori o sala d'actes perquè les bandes musicals puguin actuar, i si en un futur hi ha una companyia de teatre o qualsevol activitat artística saber que poden disposar d'eixe local habilitat.

En conclusió, l'associació de veïns vetla per tindre un barri millor, amb bones instal·lacions, recursos i facilitats per al veïnat, teixir els vincles socials i fer del Grau un barri pel i per al veïnat.

D) Referències del barri en la premsa

-El barri del Grau s'acomiada de les finques de la droga 11-01-2020 La Provincias

<https://www.lasprovincias.es/València-ciudad/barrio-grao-despide-20200111191940-nt.html>

-El nou PAI del Grau tindrà 161.000 metres quadrats de zona verda -22/08/2018- Diario València Plaza

<https://valenciaplaza.com/el-nuevo-pai-del-grao-tendra-161000-metros-cuadradosde-zona-verde>

- València planteja un node innovador en el terciari del PAI del Grau.-07/02/2020. Diario València Plaza

<https://valenciaplaza.com/València-plantea-un-nodo-innovador-en-el-terciario-del-pai-del-grao>

-El malson del Grau: «Els edificis estan abandonats, s'han convertit en l'abocador del barri» 23-10-2018 15:28 Las Provincias

<https://www.lasprovincias.es/València-ciudad/edificios-abandonados-grao-20181022221841-nt.html>

-El CEIP El Grau guanyarà una nova parcel·la per a usos educatius després de la reforma- 13.01.2020 | 23:09 Levante

<https://www.levante-emv.com/València/2020/01/14/ceip-grau-ganara-nueva-parcela/1965411.html>

-València planteja la renovació del barri del Grau- 13/09/2018- Tele València

<https://7televalencia.com/es/València-barrio-grao/>

-L'Estació Grau de València, la més antiga d'Espanya- 04/05/2017 - Diari València extra

<https://valenciaextra.com/estacion-grao-València/>

-Així serà el nou barri del Grau de València. 13 septiembre 2018, Las Provincias

<https://www.lasprovincias.es/València-ciudad/nuevo-barrio-grao-20180913110618-nt.html>

11. Conclusions

Les conclusions d'este estudi no es presenten com un resum d'este sinó que estan encaminades a assenyalar les principals necessitats en virtut de les qüestions detectades.

El barri del Grau s'ha vist, durant les últimes dècades, immers en diferents transformacions que han definit la seua imatge hui dia. En primer lloc, i sense remuntar-nos massa en el temps, la reconversió d'activitats en el seu port en les últimes dècades del segle XX va anar acompanyada de processos de degradació que van portar problemàtiques associades com el tràfic d'estupefaents o la inseguretat generalitzada.

Entrat el segle XXI, van arribar transformacions a nivell urbanístic encaminades a projectar una imatge de ciutat destacada, sota el criteri terciaritzat de la “distinció”. La idea de ciutat-marca va suposar la celebració de la Copa Amèrica i la Fórmula 1 davant de la reiterada demanda del veïnat que les transformacions tingueren una incidència directa en l'increment de la qualitat de vida de la ciutadania.

Més tard, una altra de les intervencions més importants ha sigut la rehabilitació de diferents espais en la zona sud del barri, recuperació d'espais industrials per a l'oci o la innovació, fet que ha sembrat novament el dubte en la ciutadania sobre la idoneïtat d'estes intervencions, a causa de la seua difícil accessibilitat o a la seua tendència a l' "elitització", segons diverses de les opinions recollides en este informe.

El barri se zonifica clarament en dues zones separades per l'avinguda del Port, cosa que influïx en els perfils d'atenció que es detecten en servicis socials en una i una altra part. D'això, se n'ha parlat diverses vegades al llarg de l'estudi. D'altra banda, manca d'una ordenació urbana que avance cap a l'habitabilitat, ja que durant molt de temps s'ha prevalgut la rehabilitació d'espais i els grans esdeveniments enfront de l'articulació de polítiques urbanes i socials capaces de generar una certa idea de barri i d'equipaments col·lectius idonis. Un bon exemple seria la necessitat del barri de tindre un Centre de Salut Atenció Primària, a pesar que sí que es compta amb un Centre d'Especialitats, o millorar la connexió del barri amb la resta de la ciutat. Malgrat tot, en els últims anys s'estan escometent obres de millora com la del mercat, que suposen una mirada a prioritzar l'atenció a les demandes ciutadanes i l'habitabilitat de les ciutats.

El perfil poblacional socioeconòmic del barri és mitjà o mitjà-baix, amb rendes per davall de la mitjana de la ciutat, i amb pràcticament un terç de la seua població en situació de vulnerabilitat. Demogràficament, encara que el barri mostra indicadors de població relativament més jove que el conjunt de la ciutat, la tendència a l'envelliment és manifesta, ja que la dinàmica és la mateixa que tots aquells espais afectats per esta problemàtica. Quant al veïnat nouvingut, el barri té una proporció més alta que el conjunt de la ciutat de València, i és un barri receptor d'immigració

pel fet d'estar situat en la perifèria, un entorn més accessible per a aquelles persones o famílies nouvingudes.

Finalment, la desaparició de l'activitat econòmica formada per xicotetes PIMES o la pròpia del comerç local, es va veient substituïda per aquella terciarització de l'economia orientada al turisme i a la perspectiva que entén els districtes marítims com un lloc d'oci i recreació per al turisme. Això es manifesta en la creació d'una altra mena de locals comercials amb tendència a l'“exclusivitat”, en la proliferació d'apartaments turístics, etc. No obstant això, és manifesta l'existència d'alguna zona més degradada que exigiria una atenció específica.

Els pròxims anys revelaran cap a on es projecten estes noves tendències i suposaran transformacions cap a models d'economia local que dinamitzaran el barri i afectaran el veïnat en el seu conjunt en un sentit o un altre.

Respecte als Servicis Socials, la reivindicació del barri és la d'aconseguir una atenció més pròxima. La pròxima obertura d'algun nou centre d'atenció primària en els Poblatos Marítims, pot fer possible la redistribució de barris i aconseguir eixa proximitat.

La intervenció de Servicis Socials al Grau es caracteritza per centrar-se en la zona sud, on es produïxen necessitats de major importància a causa d'un menor nivell socioeconòmic. D'ací ve que els principals recursos que s'utilitzen en la zona siguen els que porten aparellats prestacions econòmiques. També la dependència té un camp important en esta zona; són nombroses les intervencions que es realitzen sobre població major amb necessitats de suport en la seua vida quotidiana. L'aparició de nous programes com el de dependència o la Renda Valenciana d'Inclusió han influït en els canvis sobre recursos socials més utilitzats.

12. Bibliografia

Aguilar Civera, Inmaculada (2007). “Arquitectura portuaria: la fachada de la dársena histórica de Valencia”. En Hermosilla, Jorge (Coord). *Història del Port de València*. Universitat de València.

Aguilar Civera, Inmaculada (2017). “Tiempos nuevos. Mejoras, transformaciones y experiencias”. En Aguilar Civera, Inmaculada i Serra Desfilis, Amadeo (directors). *Els poblats marítims. Història, llocs i escenes*. Ajuntament de València. València.

Cisneros, Pablo (2017). “La arquitectura religiosa de los poblados valencianos marítimos de El Grau, El Canyamelar y El Cabanyal”. En Aguilar Civera, Inmaculada i Serra Desfilis, Amadeo (Directors). *Els poblats marítims. Història, llocs i escenes*. Ajuntament de València. València.

García Ortells, Virginia (2017). “El tren de Nazaret. 60 años fuera de servicio”.En Aguilar Civera, Inmaculada i Serra Desfilis, Amadeo (Directors). *Els poblats marítims. Història, llocs i escenes*. Ajuntament de València. València.

Lorente, Raúl (Dir.).(2018). *Diagnòstic de necessitats socials de la ciutat de València*. València. Ajuntament de València i Universitat de València.

Naredo, José Manuel. (2010). “El modelo inmobiliario español y sus consecuencias” En: “Coloquio sobre urbanismo, democracia y mercado”: una experiència espanyola. Madrid. Editorial Trotta.

Sanchis Pallarés, Antonio (2005). *Història del Grau*. València. Grau Edicions.

Sanchis, Carles i Algarra, Víctor (2017). “Acequias y caminos al mar. Reconstrucción del paisaje agrario de los Poblados Marítimos”. En Aguilar Civera, Inmaculada i Serra Desfilis, Amadeo (Directors). *Els Poblats Marítims. Història, llocs i escenes*. Ajuntament de València. València.

Serra Desfilis, Amadeo (2007). “Arquitectura en imágenes del Puerto de València en su historia”. En Hermosilla, Jorge (Coord.). *Història del Port de València. València*. Universitat de València.

Serra Desfilis, Amadeo (2017). “Arquitectura y forma urbana de los Poblados Marítimos”. En Aguilar Civera, Inmaculada i Serra Desfilis, Amadeo (Directors). *Els Poblatos Marítims. Història, llocs i escenes*. Ajuntament de València. València.

Theodore, Nick. (2009). *Urbanisme neoliberal: la ciutat i l'imperi dels mercats*. Madrid. Segle XXI

VV.AA. (2016). *Projecte de mapa de la pobresa energètica per a l'Ajuntament de València*. València. Universitat Politècnica de València.

Informes i estudis

- Cadastre de béns immobles. Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2016. Oficina d'Estadística, Ajuntament de València.
- Cens de població i habitatge ciutat de València (2011).
- Comissió municipal per a la redistribució territorial i administrativa (1981), “Els nous districtes de la ciutat de València”. València. Ajuntament de València.
- Informe “Actualització de l'aproximació a un indicador de nivell de renda 2001”. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.
- Informe “Aproximació a un indicador de nivell de renda 1981-1991-2001”. València. Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València. Altres publicacions
- Informe “Estimació del PIB *per capita* per a la ciutat de València i els seus districtes (2014)”. València. Oficina Estadística. Ajuntament de València.

- Informe sobre “Àrees vulnerables a la ciutat de València. Risc de desprotecció de menors. 2019. Aplicat als centres municipals de Servicis Socials (CMSS) (2019)”.
- Padró Municipal d'Habitants 2019. Oficina d'Estadística, Ajuntament de València.

Webgrafia

- Pàgina web del diari LAS PROVINCIAS [www.lasprovincias.es].
- Pàgina web del diari LEVANTE.EMV [www.levante-emv.com].
- Pàgina web del diari VALÈNCIA EXTRA
- Pàgina web del diari LA VEU
- Pàgina web del diari TELE VALÈNCIA
- <http://valenciaactua.es/urbanismo-en-poblados-maritimos/>
- Google Maps

Altres fonts (primàries)

- Entrevista CMSS Natzaret 5/02/20
- Entrevista CMAPM El Grau 28/02/2020
- Entrevista CMJ Grau Port 28/02/2020
- Entrevista Associació de Veïns del Grau 12/03/2020